SEPTIMIU BUCUR – AN UNFAIRLY FORGOTTEN CRITIC

Dumitrița Florina TODORAN (POP)
"Petru Maior" University of Târgu-Mureș

Abstract: Who is Septimiu Bucur? His profile can be inferred from both its individual behavior and socio-cultural existential and the manuscripts litter feverishly in watershed moments of life. Septimiu Bucur is a name not listed to appear on the cover of a volume of essays and literary and philosophical studies in the 49 years he lived. It is very popular in intellectual circles for the depth of his thought and intellectual refinement.
The voluminous writings of Septimiu Bucur sphere is represented by manuscripts wrote between the years 1945- 1963 totaling over 3000 pages dealing with various topics. As a literary critic, has highlighted showing attributes of objectivity, discernment, ethical and aesthetic mastery values, language pertinent. As an essayist, a philosophical level, reveals its confluence with existentialism, developing six studies of Blaga's philosophy.
After 1955 continues to develop in-depth studies of some of the most important writers of Romanian literature, namely the classics, partially edited în posthumous volume "Lucullus's Banquet" with a selection of pre-war literary chronicles.

Keywords: destiny, critical, manuscripts, essayist, profile, culture

"Cultura este singurul climat care poate asigura dezvoltarea omului individual."
Sfefan Augustin Doinaş

Cine este Septimiu Bucur? Septimiu Bucur este un intelectual din părțile Mureşului, născut în satul Gâmbuț, descendent dintr-o familie cu tradiția cărții. A făcut parte dintr-o familie numeroasă, tatăl său Iuliu Bucur fiind profesor de religie. In copilărie, trăsătura dominantă de caracter a fost timiditatea, însuşi autorul afirmând: „*cred că cele mai multe din tristeţile copilăriei mele îşi au rădăcina în sentimentul de timiditate care, psihologic vorbind nu era altceva decât expresia denaturată a unui extraordinar orgoliu, congenital firii mele.*"[1] Profesorul de limba şi literatură română al liceului "Alexandru Papiu Ilarian", Dumitru Martinaş, îi insuflă dragostea pentru literatură, împrumutându-i diverse cărţi prima fiind „La vie de l'espace" scrisă de M. Maeterlinck, carte care-i trezeşte multe semne de întrebare despre problema timpului. După terminarea liceului, îşi continuă studiile sub îndrumarea unor mari dascăli şi mari gânditori precum Nicolae Iorga, C. Rădulescu-Motru. Absolvent al Facultății de litere şi filosofie din Bucureşti se integrează repede acelui viu circuit spiritual pe care l-a reprezentat perioada interbelică în cultura noastră.

Reviste ca *Gândirea*, *Sfarmă piatră*, *Gând românesc*, *România literară*, *Azi* etc îl includ printre colaboratori, publicând cronici literare, recenzii, scurte eseuri. In timpul studenției lucrează ca bibliotecar la Biblioteca facultății iar din anul III este numit asistent al lui D. Caracostea, având această funcție timp de 5 ani.

Dar cine era pe plan psiho-moral Septimiu Bucur? Profilul lui poate fi dedus atât din comportamentul său individual existențial şi socio-cultural cât şi din manuscrisele aşternute febril în momentele de cumpănă ale vieții. Septimiu Bucur e un nume nemenit să figureze pe

[1] Septimiu Bucur, *Banchetul lui Lucullus, Ediţie îngrijită, prefaţă şi notă asupra ediţiei de Serafim Duicu*, Editura Dacia, Cluj- Napoca, 1978, p. 5

BDD-A21918 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:54 UTC)

coperta unui volum de studii sau eseuri literare şi filosofice în cei 49 de ani pe care i-a trăit. Un nume străin multora dar care la vremea sa a reuşit să primească aprecieri favorabile de la Lucian Blaga, Vasile Băncilă, Ion Chinezu, Constantin Noica şi mulţi alţii. Este foarte apreciat în cercurile intelectuale pentru adâncimea gândirii sale şi pentru rafinamentul intelectualului.

Lucian Blaga, de exemplu, îl îndrăgeşte aşa de tare că îi trimite mai toate cărţile sale cu autografe. Pe o carte, numită "Diferenţele divine", apărută in 1940, Blaga scrie: " *Lui Timi Bucur, bunului şi strălucitului meu prieten.* L. Blaga".

In plan sentimental, a iubit o singură femeie încă din clasele primare, cu care şi-a clădit căminul, a zămilit doi copii frumoşi pe care i-a crescut în dragoste şi respect, neridicând vocea la ei nici măcar o dată. Printre prietenii lui cei mai apropiaţi se numără Mircea Vulcănescu, V. Horia, Emil Cioran. Din păcate, nu a păstrat nimic din corespondenţele cu aceştia, perioada cumplită a epocii comuniste l-a determinat să distrugă tot şi să se întâlnească direct cu prietenii lui.

Pe parcursul vieţii a dat dovadă de un comportament blând, cald, calm atât cu ţăranii, muncitorii cât şi cu elitele reprezentative ale societăţii sau intelectualii. S-a purtat amabil cu toate naţiile cu care a intrat în contact: români, germani, saşi, maghiari, secui care îl considerau un „ins european". „A dat dovadă de o generozitate plenară pentru oameni, discreţie faţă de propriile trăiri, tinereţe sufletească, o călită încredere în valorile perene, o neatinsă foame de idei, toate acestea fiind trăsături caracteriale ale unui om al cărui destin a fost, aparent, frânt."[2]

După întoarcerea din ţară din prizonierat, după 1945, este animatorul vieţii literare româneşti. Insă, după începuturi promiţătoare în critică şi eseistică, la numai 30 de ani şi-a semnat actul de demisie din viaţa socio-intelectuală a arenei publice. După o perioadă de şomaj şi profesorat intermitent este numit la un trust de construcţii din Copşa Mică. Deşi a fost detaşat pe şantierul acestuia, în 1957, neputând lăsa la o parte întru-totul viaţa literară, contribuie activ la înfiinţarea cenaclului târgumureşean „Liviu Rebreanu" menit să revigoreze valorile culturale româneşti, iar seara, pe şantier, unde condiţiile de viaţă erau subumane, el le citea muncitorilor din studiul său despre Dictatul de la Viena semnat cu pseudonimul Horia Ursu, poezii goetheene şi multe alte scrieri.

Cea mai voluminoasă sferă a scrierilor lui Septimiu Bucur este reprezentată de manuscrise pe care le-a redactat între anii 1945- 1963 însumând peste 3000 de pagini tratând teme diverse. Aceste manuscrise, din care un număr infim a fost deja publicat, pot fi clasificate după tradiţionale criterii tematice care se regăsesc în ipostazele personalităţii lui Septimiu Bucur: poezii- create în linie tradiţional- ardeleană, creionări ale lui Nichifor Crainic, Nicolae Iorga, P. Tuţea etc, convingeri judicioase despre dictatura regală, totalitarism, studii ample, solid documentate despre răscoala lui Horia, Cloşca şi Crişan, Scoala Ardeleană, Revoluţia transilvană de la 1848, despre puterea de creaţie a poporului român, ţărănism, despre geniile poporului român: Brâncuşi, Eminescu, Enescu etc.

In calitate de critic literar, şi-a evidenţiat atributele dând dovadă de obiectivitate, discernământ, stăpânirea valorilor etico-estetice, limbaj pertinent. In calitate de eseist, pe plan filosofic, îşi vădeşte confluenţe cu existenţialismul, elaborând şase studii privitoare la filosofia lui Blaga. „Familiaritatea criticului cu universul abstract al filosofiei nu a tocit ascuţimea intuiţiei critice, sensibilitatea faţă de opera lirică şi i-a influenţat stilul în sensul unei sporite precizii şi rigori analitice". [3] Studiile despre clasici vădesc receptivitatea sa la critica sociologică, tematică. Aşa cum observă Serafim Duicu, în prefaţa volumului *Banchetul lui Lucullus*, criticul promova după 1944, o critică sociologică polemică nealiniindu-se celor care

[2] Doina Graur, *Septimiu Bucur- un destin frânt?* , Târnava, an.6, nr.1, p. 8-9
[3] Silvia Udrea, *Septimiu Bucur-restituit*, Vatra, an.9, nr.2, p.3

BDD-A21918 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:54 UTC)

îl reduceau pe Eminescu la *Impărat şi proletar* şi-şi făceau procese de intenție pentru pesimismul său. Modul în care concepe Septimiu Bucur critica se deosebeşte de impresionismul lui Eugen Lovinescu şi George Călinescu.

După 1955 continuă să elaboreze studii aprofundate despre unii dintre cei mai importanţi scriitori ai literaturii române, şi anume clasicii, editate parţial în volumul postum "Banchetul lui Lucullus" împreună cu o selecţie din cronicile literare antebelice. Deşi avea alte preocupări în viaţa diurnă, îşi doreşte să facă parte din tradiţia criticii interbelice având idei polemice, astfel se confruntă cu marile valori clasice.

Atras de ideile criticii sociologice criticul vine cu o imagine integratoare asupra liricii eminesciene mutând socialul eminescian în zona filosoficului. Urmăreşte în lucrarea sa pesimismul eminescian din unele zone ale poeziei şi spiritul combativ din alte zone, numind acest pesimism şi spirit combativ „polaritate dialectică". Aceste două laturi sunt foarte bine evidenţiate critic în marile creaţii eminesciene: „Impărat şi proletar", „Epigonii", „Scrisoarea I", „Scrisoarea II", „Scrisoarea III". Deşi unii critici afirmă despre Eminescu că este „un atlet al pesimismului filosofic" sau „ un adept al ideologiei conservatoare", Septimiu Bucur are o părere total diferită despre marele poet român şi încearcă să aducă o serie de argumente ignorând ceea ce „comentatorii nemultumiţi" au afirmat. Acesta dedică în volumul său un capitol „Luceafărului poeziei româneşti" intitulat " M. Eminescu de la poezia socială la „Luceafărul"". Aici îşi expune argumentele remarcabile asupra spiritului eminescian afirmând că acesta este mult mai complex decât cred „iubitorii" de formulări schematice.

Criticul Septimiu Bucur încearcă să cuprindă monografic în volumul său opera eminesciană parcurgând un lung excurs prin poezia şi proza marelui poet, descoperind elemente pentru o mai bună întelegere a universului acestuia.

Următorul clasic pe care Septimiu Bucur îl are în vizor este Caragiale, studiul despre acesta având deasemenea tentă polemică. Criticul nu este deloc de acord cu afirmaţia lui George Călinescu care spune că dramaturgul „a cultivat lumea lui Caţavencu din curată simpatie de comediograf"[4] şi nu din spirit critic. Bucur este de părere că George Calinescu uită că şi scriitori mari din literatura română şi universală au avut idealuri politice şi că operele create au cu siguranţă frânturi din idealurile lor. Caragiale are un temperament complex cu moşteniri contradictorii rămânând mereu viu şi liber nefiindu-i niciodată teamă să se manifeste trecând cu uşurinţă şi cu orgoliu peste toate dificultăţile. Majoritatea contemporanilor lui Caragiale îl consideră un cabotin însă Bucur este de altă părere afirmând că trăsătura găsită de aceştia nu poate fi definitorie pentru caracterul caragelian deoarece este o notă frecvent întâlnită la creatorii de artă.

Deşi s-a încercat a se stabili o egalitate între Eminescu şi Caragiale, amândoi sunt „cei mai străluciţi exponenţi ai revoltei sociale împotriva nedreptăţilor regimului burghezo-moşieresc."[5] Bucur afirmă ca există deosebiri radicale între aceştia: Eminescu este unul, adică o apariţie în literatura şi cultura românească, Caragiale neavând acest caracter de unicitate substanţial. Eminescu a avut o viziune integrală asupra problemei românesti pe când Caragiale a surprins doar aspecte fragmentare ale ei.

În studiul *Poezia lui Lucian Blaga,* criticul urmăreşte câteva dintre ideile-cheie ale filosofiei acestuia în formulările metaforice ale versurilor: certitudinea misterului de dincolo de raţiune şi de cuvinte, perceperea şi trăirea timpului, tragismul metafizic, obsesia morţii, „demonismul", funcţia revelatoare a metaforei, apartenenţa profundă la spiritualitatea românească etc. Opera lui Blaga a fost marea atracţie intelectuală a lui Septimiu Bucur, însuşi Blaga apreciind comentariile acestuia. Investigarea poeziei lui Blaga începe printr-o întrebare

[4] George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Fundaţia pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1941, p. 445
[5] Septimiu Bucur, *op.cit.*, p. 120

BDD-A21918 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:54 UTC)

„E nevoie să cunoşti pe Blaga filosoful pentru a înțelege pe Blaga poetul?". Criticul îl situează pe Blaga deasupra lui Nietzsche afirmând că "filosofia lui este o lumină preţioasă şi indispensabilă"[6]însa ceea ce afirmă Bucur nu putem spune că este adevărat, chiar dacă criticul nostru este un cunoscător aplicat al filosofiei lui Blaga. In studiul său, Bucur pătrunde în străfundurile universului blagian, săpând şi găsind interpretări proprii, demonstrând că poezia acestuia este una „a marilor elanuri vitaliste proiectate la scară cosmică şi a identificării eului cu universul elementar".[7]"

Dintr-un sentiment de justiţie literară criticul mureşean şi-a îndreptat atenţia şi asupra poeziei lui Octavian Goga considerând că lirica sa cuprinde o bună parte din bogăţia sufletului românesc. In majoritatea poeziilor lui Goga tremură duioşia, jalea, plânsul.

Septimiu Bucur intră în confruntare cu romanele lui Liviu Rebreanu unde face critică sociologică, tematică, genetică, tipologică, psihologică, literară. Rebreanu e de părere că un scriitor adevărat trebuie să trateze în opera sa problemele fundamentale ale poporului din care face parte. Criticul este foarte bine informat asupra biografiei autorului, este atent asupra detaliilor semnificative ce construiesc opera scriitorului descoperindu-le suportul psihologic.

Septimiu Bucur realizează o critică de mediere între operă şi cititor urmărind să-l iniţieze pe ultimul, această strădanie a sa putându-l situa printre personalităţile distincte ale criticii românesti contemporane. Acesta ţine să ridice valoarea scriitorilor luaţi in vizor pe cele mai înalte culmi exagerând uneori dându-ne chiar impresia că-i idolatrizează.

Din rezumarea destul de succintă a unei cărţi mult mai bogate în sensuri, reiese o trăsătură esențială a gândirii critice a lui Septimiu Bucur şi anume aspirația integratoare în care am putea întrezări „o soluție eliberatoare a sufletului modern care numai aşa se poate smulge din drama zbuciumatelor sale trăiri contradictorii." [8]

Este Septimiu Bucur un critic pe nedrept uitat? Răspunsul este afirmativ. Deşi a adus cinste instituțiilor de învățământ absolvite, revistelor la care a colaborat, demostrând că deținea caracteristicile unui critic şi eseist literar avizat, el nu a reuşit decât până la vârsta de 30 de ani să-şi consulte propria conştiință şi să abdice din viața intelectuală publică. S-a împătimit să scrie manuscrise, păstrate undeva într-un sertar, lăsând la atitudinea noastră publicarea lor, întru edificarea urmaşilor săi. Septimiu Bucur aşteaptă să îl readucem în viața literară, să-i împlinim destinul.

Bibliografia operei

1. *Banchetul lui Lucullus*: pagini de critică literară. - Ed. îngrijită, prefață şi note asupra ediției de Serafim Duicu, Cluj-Napoca, Dacia, 1978, 303 pagini (restituiri)

Bibliografie criticã selectivã

1. Boldea, Iulian, *Istoria didactică a poeziei româneşti*, Editura Aula, Braşov, 2005

2. Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Fundaţia pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1941

3. Crohmălniceanu, Ovid, *Lucian Blaga*, EPL, Bucureşti, 1963

4. Dragoş, Vasile, Boldea, Iulian, Monoranu, Mihai, Moldovan, Iulius, *Liceul „Al. Papiu-Ilarian" la 75 de ani*, Târgu-Mureş, 1994;

Referințe critice în periodice

1. *Septimiu Bucur: Banchetul lui Lucullus*/ Doina Graur= Revista de istorie și teorie literară.- Tom. 27, nr.4 (oct/ dec. 1978);

[6] Serafim Duicu, *apud*. Septimiu Bucur, *op. cit*., p. 14

[7] Iulian Boldea, *Istoria didactică a poeziei româneşti*, Editura Aula, Brasov, 2005, p. 340

[8] Citat extras dintr-un comentariu al criticului Septimiu Bucur la opera lui Tudor Vianu

BDD-A21918 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:54 UTC)

2. *Septimiu Bucur restituit*/ Silvia Udrea= Vatra.- An.9, nr.2 (20 februarie 1979);

3. *In memoriam Septimiu Bucur*. 1915-1964: caiet documentar întocmit de Doina Graur pentru Simpozionul științific omonim organizat de Inspectoratul pentru Cultură al Județului Mureș și Bblioteca Județeană Mureș, prilejuit de împlinirea a 80 de ani de la nașterea lui. Târgu-Mureș, 1995;

4. *Septimiu Bucur, un destin frânt?/* dr. Doina Graur= Târnava. – An.6, nr.1 (1996): 1 foto.

BDD-A21918 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:54 UTC)